

Baba Bebek Bağlanması Desteklenmesinde Hemşirenin Rolü

The Role of the Nurse in Supporting Father-Baby Attachment

Ahmet KIRAC¹, Doğuhan ALTUNTAŞ², Dilara HANÇAR³, Gülay AKMAN⁴

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, 4. Sınıf Öğrencisi
• ahmedkirac1@gmail.com • ORCID > 0000-0003-1208-1795

² Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, 4. Sınıf Öğrencisi
• doguhan7157@gmail.com • ORCID > 0000-0002-7919-587X

³ Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, 4. Sınıf Öğrencisi
• hancardilara@gmail.com • ORCID > 0000-0002-7919-587X

⁴ Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemş. A.D., Dr. Öğr. Üyesi
• gulaydalakman@hotmail.com • ORCID > 0000-0002-9492-6298

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Derleme / Review

Geliş Tarihi / Received: 16 Temmuz / July 2021

Kabul Tarihi / Accepted: 3 Aralık /December 2021

Yıl / Year: 2021 | **Cilt – Volume:** 6 | **Sayı – Issue:** Özel 1 | **Sayfa / Pages:** 33-40

Atrif/Cite as: Kiraç, A., Altuntaş, D., Hançar, D. ve Akman, G. "Baba Bebek Bağlanması Desteklenmesinde Hemşirenin Rolü - The Role of the Nurse in Supporting Father-Baby Attachment". Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi- Journal of Samsun Health Sciences 6(Ö.1), Aralık 2021: 33-40. <https://doi.org/10.47115/jshs.972418>

Yazar Notu: : IV. Hemşireliği Güçlendirme Sempozyumunda (26-28 Mayıs 2021, Samsun) sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Sorumlu Yazar: Gülay AKMAN

Copyright © Published by Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi – Ondokuz Mayıs University, Faculty of Health Sciences, Samsun, Turkey. All rights reserved.

BABA BEBEK BAĞLANMASININ DESTEKLENMESİNDE HEMŞİRENİN ROLÜ

ÖZ:

Bağlanma, iletişim ve ilişki kurma arayışının duygusal anlam düzeyine ulaşması durumudur. Bebek ile babası arasında güvenli bağlanmanın oluşması, bebeğin kendini güvende hissetmesini sağlamakta, ortama uyumunu kolaylaştırmakta ve bebeğin gelişimini olumlu etkilemektedir. Ebeveyn-bebek bağlanması, gebelik döneminde başlayan, doğum ve doğum sonu dönemde devam eden ve aşamalı olarak ilerleyen bir süreçtir. Gebelik döneminde anne ve babanın doğmamış çocuklarıyla ilişkisi ve etkileşimini temsil eden davranışlarda bulunma dereceleri özellikle gebeliğin fizyolojik olarak kadın bedeninde gerçekleşmesi nedeniyle farklılık göstermekle birlikte doğumla birlikte bebekler bakım veren kişiyle bağ kurmak için gülümseme, ağlama, emme gibi bağlanma davranışları sergilemekte ve ebeveyn bebek bağlanması artmaktadır. Baba bebek bağlanması, bebeğin sosyal gelişimini başlatmakla beraber babanın babalık rolünü benimsemesini de etkilemektedir. Gebelik süreci, travay süresi, doğum ve doğum sonrası bebek on iki aylık olana kadar geçen zaman baba bebek bağlanmasını etkileyen süreçlerdir. Baba adayı eşyle beraber gebelik sürecini izlemekte ve gebe eşinin bakımına katılmakta, doğumdan sonra bebeğin ihtiyaçlarını karşılamaya başlamakta, sevme duygusunu kazanmaktadır. Babanın bebek bakımına katılımının artması, annenin bebek bakım yükünü ve çalışma yükünü hafifletmekte, anneye etkinliklere katılma fırsatı vermekte ve doğum sonu dönemde annenin psikolojik iyiliğini desteklemektedir. Babanın yaşı, eğitim durumu, annenin eğitim durumu, gelir düzeyi ve çalışma durumu babanın bebek bakımına katılımındaki aktif rolünü etkileyen faktörlerdendir. Baba bebek bağlanmasının evlilik yaşı ve bebeğin yaşı ile pozitif ilişkili, babanın yaşı ve evlilik süresi ile negatif ilişkili olduğu belirtilmektedir. Gebelik, doğum ve doğum sonu dönemde verilen hemşirelik bakımı, eşlerin bu süreçte deneyimlere sahip olmalarını, aile ilişkilerinin güçlenmesini ve ebeveyn bebek bağlanmasını desteklemektedir. Hemşirelerin baba bebek bağlanmasını geliştirmek amacıyla gebelik, doğum ve doğum sonu dönem boyunca babayı bakım süreçlerine dahil etmeleri, prenatal dönemde gebeyi ve baba adayını bebekleriyle konuşmaları için desteklemeleri, tüm süreçlerde babayı duygularını ifade etmesi için cesaretlendirmeleri, prenatal ve postnatal dönemlerde çeşitli ölçeklerle baba bebek bağlanmasını değerlendirmeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Baba; Bağlanma; Bebek; Hemşirelik

THE ROLE OF THE NURSE IN SUPPORTING FATHER-BABY ATTACHMENT PERIOD

ABSTRACT:

It is the situation in which the search for attachment, communication and relationship reaches the level of emotional meaning. The formation of a secure attachment between the baby and his father makes the baby feel safe, facilitates the adaptation to the environment and positively affects the development of the baby. Parent-infant attachment is a process that begins during pregnancy, continues in the birth and postpartum period, and progresses gradually. While the degree of behaviors that represent the relationship and interaction of parents with their unborn children during pregnancy differs, especially due to the fact that pregnancy takes place physiologically in the female body, babies exhibit attachment behaviors such as smiling, crying, sucking to establish a bond with the caregiver, and parent-infant attachment increases with birth. Father-infant attachment not only initiates the infant's social development, but also affects the father's adoption of the paternal role. Pregnancy process, duration of labor, delivery and postpartum period until the baby is 12 months old are the processes that affect father-infant attachment. The father-to-be monitors the pregnancy process with his wife and participates in the care of his pregnant wife, begins to meet the needs of the baby after birth, and gains the feeling of love. Increasing father's involvement in infant care alleviates the mother's burden of care and work, gives the mother the opportunity to participate in activities, and supports the mother's psychological well-being in the postpartum period. The father's age, education level, mother's education level, income level and working status are the factors that affect the active role of the father in baby care. It is stated that father-infant attachment is positively related to the age of marriage and the age of the baby, and negatively related to the age of the father and the duration of marriage. Nursing care given during pregnancy, birth and postpartum period should support spouses to have experience in this process, strengthen family relations and parent-infant bonding. In order to improve father-baby attachment, nurses include the father in the care processes during pregnancy, birth and postpartum period, support the pregnant and father-to-be to talk to their babies in the prenatal period, encourage the father to express their feelings in all processes, evaluate father-infant attachment with various scales in the prenatal and postnatal periods. recommended

Keywords: *Father; Attachment; Baby; Nursing*

GİRİŞ

Bağlanma, iletişim ve ilişki kurma arayışının duygusal anlam düzeyine ulaşması durumudur (İkincisoy, 2020). Ebeveyn ve bebek arasında yaşamın ilk günlerinde başlayan bağlanma, yaşam boyunca tüm ilişkileri etkileyen güven ve sevgi ile kurulan duygusal bir yakınlaşmayı ifade etmektedir (Nacar ve Gökkaya, 2019; Çelik Yaşar, 2020; Türk Düdükcü ve Taş Aslan, 2020). Ebeveyn-bebek bağlanması, bebeğin doğumundan itibaren ebeveyn ile bebek arasında eşzamanlı ortaya çıkan ve devamlılık gösteren bir süreçtir. Doğumdan itibaren bebek, bakım veren ebeveyninin dikkatini çekip, yakınında tutarak kalıcı bir bağ kurmak için emme, ağlama, gülümseme, izleme gibi temel bağlanma davranışları göstermektedir. Böylece aşamalı olarak ilerleyen bir süreçte ebeveyn-bebek bağlanması gelişmektedir (Çalık Bağrıyanık ve ark., 2020; Çelik Yaşar, 2020). Bağlanma modellerine yönelik pek çok sınıflama olmakla birlikte sıklıkla kullanılan bağlanma çeşitleri; güvenli bağlanma, güvensiz bağlanma, saplantılı bağlanma, kaygılı-karasız bağlanma, kaçınan bağlanma, korkulu bağlanma olarak adlandırılmaktadır (Kılan, 2019; İkincisoy, 2020).

Baba Bebek Bağlanması

Toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişki olarak zamana ve kültüre göre değişen babalık kavramı, ailenin geçimini sağlayan, bakım veren, koruyan, eğitim ve disiplin sağlayan, sevgi veren kişi olarak tanımlandığı gibi aile üyeleri arasındaki etkileşimler sonucunda oluşan, değişen ve gelişen bir rol olarak da belirtilmektedir. (Mercan ve Şahin, 2017; Sürücüler, 2019). Babalık rolüne geçiş, annelik rolüne geçiş kadar önemlidir. Babalık dönemine geçişte sorumluluklar, kimlik ve duygular da değişim görülmekte, babalık rolüne yönelik beklentiler ve sorumluluklar babada kaygı ve strese neden olmaktadır. Erkeklerin ebeveynliğe geçiş süreci; gebelik süreci, travay süresi ve doğum, doğum sonrası bebek on iki aylık olana kadar geçen süre olmak üzere üç temel zaman diliminde tanımlanmaktadır (İbrice, 2019).

Bebeğin bedensel, zihinsel ve ruhsal gelişimi açısından önem taşıyan baba bebek bağlanması, anne bebek bağlanması kadar önemlidir (Koptur ve Güner Emül, 2017; Türk Düdükcü ve Taş Aslan, 2020). Anne bebek bağlanmasına benzer şekilde baba bebek bağlanması da oldukça karmaşık bir süreçtir. Tıpkı anne gibi baba da gebelik süresince bağlanmaya ilişkin davranış geliştirmektedir (Sürücüler, 2019). Gebelik boyunca anne ve babanın zihninde bebeğe ait düşünceler, duygular, hayaller, fanteziler ve beklentiler oluşmasıyla birlikte prenatal bağlanma da başlamaktadır. Prenatal bağlanma bakım vermenin ilk aşaması olarak görülmekte böylece duyarlı ve yeterli ebeveynlik gelişimini olumlu etkilemektedir (Çelik Yaşar, 2020).

Baba adayı eşiyile birlikte gebelik sürecini izlemekte, doğumdan sonra bebe-

ęine bakıp sevme duygusunu kazanmakta ve babalık rolünü kabul etmeye başlamakta dır. Doğumdan sonra babanın bebeğiyle fiziksel temas kurmasıyla birlikte baba bebek arasında duygusal ilişki ve fiziksel olarak bağlanma başlamış olmaktadır (Sürücüler, 2019). Doğum sonrası dönemde babanın bebeğiyle temasının gecikmesi baba bebek etkileşiminde gecikmeye neden olabilmektedir. Baba-bebek bağlanmasının olumlu düzeyde gerçekleşmesi için babanın doğum sonrası ilk yıl içerisinde bebeğin bakımına aktif olarak katılması oldukça önemli görölmektedir (Koptur ve Güner Emül, 2017).

Baba bebek bağlanması için bebeğin doğumu bir dönüm noktasıdır. Baba adayının doğumu izlemesi ve doğum sırasında eşinin yanında olarak onu desteklemesinin baba olmaya geçişini kolaylaştırdığı belirtilmektedir (Sürücüler, 2019). Bu nedenle baba adayının doğuma katılmasının, doğum anında bebeğiyle tanışmasının ve bebeğini tutmasına izin verilmesinin baba-bebek bağlanmasında önemli olduğu vurgulanmaktadır (Köse ve ark., 2013; Kara ve Çetinkaya, 2019).

Prenatal dönemde ebeveyn bebek bağlanması güçlü olan ebeveynlerin postnatal dönemde de bağlanmalarının güçlü olduğu belirtilmektedir. Literatürde babanın yaşının, evlilik yaşının, evlilik süresinin, bebeğin yaşının, gelir durumunun ve eğitim seviyesindeki artışın, sosyal güvence varlığının ve evde çocuk bakımına ya da ev işlerine yardım eden birinin varlığının baba-bebek bağlanmasını olumlu yönde etkilediği görölrken, evlilik sayısı ve çocuk sayısının baba-bebek bağlanmasını etkilemediği görölmektedir (Bal, 2014; Türk Düdükcü ve Taş Aslan, 2020; Türkçüer, 2020; Çelik Yaşar, 2020). Bebeklik döneminde bebeğinin bakımına daha fazla katılan babaların bebekleriyle ve eşleriyle etkileşimleri daha sağlıklı olmaktadır. Babanın bebeğinin bakımına katılımı, bebeğin bakım gereksinimlerini karşılamanın yanı sıra bebeğiyle kaliteli ve yeterli vakit geçirmesine de fırsat sunmaktadır. Bebeğiyle daha fazla zaman geçiren, bebeğine karşı olumlu ve sevgi dolu yaklaşımları olan babaların güvenli bağlanma olasılığının arttığı ve bebekle birlikte geçirilen zamanın süresinden çok kaliteli zaman geçirmenin de önemli olduğu belirtilmektedir (Bal, 2014; Güleç ve Kavlak, 2015).

Babanın bebek bakımına katılımının artması, baba-bebek bağlanmasını arttırdığı gibi annenin de bebek bakım yükünü azaltarak anneyi rahatlatmakta, anneye farklı etkinliklere katılma fırsatı yaratmakta, çalışan anneye kariyerinde ilerlemesini desteklemekte ve annenin doğum sonu depresyon yaşama riskini azaltmaktadır (Bal, 2014; Korkmaz ve Yılar Erkek, 2021). Gebelik ve doğum sırasında da babaların sürece katılımı, baba bebek bağlanmasını olumlu etkilediği gibi bebeklik döneminde ve çocukluk döneminde zihinsel, sosyal ve emosyonel gelişimlerini desteklemekte ve maternal sağlığın iyileşmesini sağlamaktadır (Özcan, 2018). Baba-bebek bağlanması yetersiz olan bebeklerin ise ileriki yaşam dönemlerinde fiziksel, ruhsal sağlığı ve kişilik yapısı olumsuz etkilenmekte, çocukluk döneminde

uyum ve davranış sorunlarının yanı sıra özellikle erkek çocuklarda cinsel kimlik karmaşası görülebilmektedir (Kara ve Çetinkaya, 2019). Baba-bebek bağlanmasının bebek için yararlarının yanı sıra babaya sağladığı yararlar da bulunmaktadır. Baba-bebek bağlanması güçlü olan babaların, çevresi ile daha uyumlu, benlik saygısı yüksek, eğitimlerinde daha başarılı, empati yeteneklerinin güçlü olduğu ve çocuklarının zararlı alışkanlıklardan korunmasında önemli bir rol üstlendikleri saptanmıştır (Martinez ve ark., 2013; Işık ve Egelioglu Cetişli, 2020).

Baba Bebek Bağlanmasının Desteklenmesinde Hemşirenin Rolü

Hemşireler, ebeveyn bebek bağlanmasının olumlu deneyimler sonucunda gelişen sosyo-bilişsel bir süreç olduğunu bilmelidir. Bu nedenle gebelik, doğum ve doğum sonu dönemde aile içi ilişkilerde yaşanan değişiklikleri saptama, değerlendirme ve aile içi ilişkilerde uyumu düzenlemede önemli bir role sahiptir (Güleç ve Kavlak, 2015). Hemşirelerin gebelik, doğum ve doğum sonu dönemde anne ve babanın sosyal destek sistemlerini tanınması, destek kaynaklarından faydalanarak annenin ve babanın sorunlar ile baş etmelerine yardımcı olması, baba bebek bağlanmasını da olumlu etkileyecektir (Kara ve Çetinkaya, 2019). Bu süreçte sadece annenin fiziksel sağlığı ele alınmamalı, çiftlerin birbirleriyle olumlu iletişimini artırmak ve baba-bebek bağlanmasını kolaylaştırmak için babaların da doğum öncesi bakım sürecine katılmaları sağlanmalıdır. Bu süreçte hemşireler endişeli, anksiyeteli ve depresif baba adaylarını tanımada dikkatli olmalı ve bireysel ihtiyaçlarını karşılamada destek olmalıdırlar (Korkmaz ve Yılar Erkek, 2021; Güleç ve Kavlak, 2015).

Baba bebek bağlanmasının başladığı ve geliştiği prenatal dönemden başlayarak hemşirelere büyük rol ve sorumluluklar düşmektedir. Prenatal dönemde babaya, gebelik sürecinde anne ve bebekte olan değişimler anlatılmalı, baba adayının bebek ile konuşmasının bağlanmayı geliştireceğine yönelik bilgi vermelidir. Hemşireler, babayı gebelik, doğum ve doğum sonu süreçlerde duygularını ifade etmesi için cesaretlendirerek, tüm süreçlerde babayı bakıma dahil etmelidir (Koptur ve Güner Emül, 2017). Doğumdan sonra baba bebek etkileşimini başlatmak amacıyla bebek babaya verilmeli, babanın annenin yanında kalması ve bebeği ile ilgilenmesi için teşvik edilmeli ve uygun şartlar sağlanmalıdır. Babalara bebek ile ilgili aktivitelere katılımının önemi konusunda eğitim verilerek babaların bebek bakımına katılımı artırılmalıdır (Köse ve ark., 2013; Bal, 2014; Korkmaz ve Yılar Erkek, 2021).

Hemşireler baba bebek bağlanması konusunda güncel literatürü takip etmelidir. Prenatal dönemde yetersiz bağlanma riski olan baba adaylarının saptanması ve desteklenmesi önemlidir. Bu nedenle hemşireler, çeşitli ölçek ve envanterlerle baba-bebek bağlanmasını değerlendirmelidir (Bal, 2014; Koptur ve Güner Emül, 2017; Kara ve Çetinkaya, 2019). Ayrıca postpartum depresyonun baba bebek bağ-

lanmasını olumsuz etkilediği göz önünde bulundurularak, anne de postpartum depresyon yönünden değerlendirilmelidir (Korkmaz ve Yılar Erkek, 2021). Hemşire, çocuk sahibi olmaya karar verildiği andan itibaren gebelik, doğum ve doğum sonu dönemlerde, anne için olduğu gibi babanın da ebeveyn olmaya sosyal, duygusal ve beceri yönünden hazırlanmasına gereken önemi vermeli, bu süreçlere uyum sağlaması için gereksinimlerini karşılamaya yönelik destek sağlamalıdır. Baba bebek bağlanmasının sağlanmasına yönelik verilen hemşirelik bakımı, babanın bebek bakımına aktif katılmasını olumlu yönde etkileyeceği gibi bebeğin, annenin ve babanın sağlığının dolayısıyla toplum sağlığının da geliştirilmesini destekleyecektir (Bal, 2014).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Geleneksel kültürel yapı içinde toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkili olarak ailenin geçimini sağlayan ve ev dışındaki işleri yapan otoriter kişi olarak babalar, bebek bakımından uzak kalmış, bebeğin bakım rolünü anneler üstlenmiştir. Kadınların iş hayatına katılımlarının artmasıyla birlikte annenin bebek bakımı sorumluluğu azalmış, babaların ise bebek bakımı sorumluluğu artmıştır. Geleneksel babalık rolü algısının değişmeye başlamasıyla birlikte son yıllarda literatürde baba bebek ilişkisi ve baba bebek bağlanmasına yönelik yapılan çalışmalar da artmış, bu çalışmalarda babaların bebeklerinin zihinsel, bedensel, duygusal ve sosyal gelişimleri üzerine çok önemli katkıların olduğu gösterilmiştir. Ancak günümüzde hala ebeveyn bebek bağlanmasını geliştirmeye yönelik programlarda öncelikle anne bebek bağlanması desteklenmekte, babalar ikinci planda yer almaktadır (Türk Düdükçü ve Taş Aslan, 2020; Ali, 2021). Baba bebek bağlanmasını destekleyen programların etkinliğini değerlendiren daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle hemşireler, baba bebek bağlanmasını desteklemeye yönelik baba adaylarının ebeveynlik becerilerini geliştirerek, ebeveynlik yeterliliklerini ve güvenlerini arttıracak programlar geliştirebilir, geliştirdikleri programların etkinliğine yönelik araştırmalar yapabilirler.

Çıkar Çatışması: Bu makalede herhangi bir maddi yardım alınmamış olup, yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkısı: Fikir: GA; **Tasarım:** GA; **Denetleme:** GA; **Litaretür taraması:** GA, AK, DA, DH; **Makale yazımı:** GA, AK, DA, DH; **Eleştirel inceleme:** GA

KAYNAKLAR

- Ali, E., Letourneau, N., & Benzies, K. (2021). Parent-Child Attachment: A Principle-based concept analysis. *SAGE Open Nursing*, 7:1-18.
- Bal, S. (2014). İlk Kez Babalık Deneyimi Yaşayan Erkeklerin Bebek Bakımına Katılmaya İlişkin Görüşleri ve Bakıma Katılma Durumları. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Programı Yüksek Lisans Tezi, Ankara: 98
- Çalık Bağrıyanık, B., Yıldız, D., Eren Fidancı, B., & Çakşak, A., (2020). Sağlıklı ebeveyn-bebek bağlanması. *Avrasya*

- Sağlık Bilimleri Dergisi, 3(2):40-47.
- Çelik Yaşar, Ç. (2020). Baba adaylarında yetişkin bağlanma tipi, anksiyete düzeyi, aleksitimnin prenatal ve postnatal baba bebek bağlanmasında etkileri (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). Maltepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul:66.
- Güleç, D., Kavlak, O. (2015). Baba-bebek bağlanması ve hemşirenin rolü. Türkiye Klinikleri J Nurs Sci, 7(1):63-68.
- Işık, S, Egelioğlu Cetişli, N. (2020). Paternal depresyon ve baba-bebek bağlanması arasındaki ilişki. Cukurova Med J. 45(4):1663-1671.
- İbrice, T. (2019). Eşi doğum yapacak baba adaylarının stres, depresyon ve anksiyete durumlarının belirlenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Bölümü, Gaziantep:1-75.
- İkincisoy, B. (2020). Bağlanma Stili, Başetme ve Duygu Regülasyon Stratejilerinin Yas Süreci Üzerindeki Rolü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Lefkoşa:88.
- Kara, M., Çetinkaya, Ş. (2019). Türk toplumunda babalık kavramı ve baba-bebek bağlanmasında hemşirelik. Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi, 11(2): 200-210.
- Kılan, S. (2019). Baba-Bebek Bağlanması ve Etkileyen Faktörler; Manisa Örneği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Koptur, A, Güner Emül, T. (2017). Fetüs ve Yenidoğanda bağlanmanın iki yüzü: Maternal ve paternal bağlanma. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 33(3): 138-152.
- Korkmaz, H, Yılar Erkek, Z. (2021). Effect of postpartum depression in mothers with 0-1-year-old infants on father-infant attachment. Mid Blac Sea J Health Sci, 7(1):24-31.
- Köse, D., Çınar, N., Altınkaynak, S. (2013). Yenidoğanın Anne ve Baba ile Bağlanma Süreci. Sürekli Tıp Eğitim Dergisi, 22(6): 239-245.
- Martinez K., Rider, Cayce, N., Forssell, S., Poirier, J., Hunt, S., Crawford, G., Sawyer, J. (2013). A Guide For Father Involvement In Systems Of Care, Technical Assistance Partnership For Child And Family Mental Health. https://www.researchgate.net/publication/265014419_A_Guide_for_Father_Involvement_in_Systems_of_Care
- Mercan, Z., Şahin, F. (2017). Babalık rolü ve babalık rolü algısı. Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, 2(2):1-10.
- Nacar, E., Gökçaya, F. (2019). A review article on attachment and maternal attachment. Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology, 1(1):49-55.
- Sürücüler, H. (2019). 6-12 Aylık Bebeği Olan Babalara Verilen Eğitimin Baba-Bebek Bağlanma Durumuna Etkisi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Balıkesir:116.
- Türkçüer, N. (2020). Postpartum Dönemde Baba-Bebek Bağlanmasının Fonksiyonel Duruma Etkisi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, Denizli:86.
- Türk Düdükcü, F. ve Taş Aslan, F. (2020). Baba-bebek bağlanması ve bağlanmayı etkileyen faktörlerin belirlenmesi. Arch Health Sci Res, 7 (1): 43-9.

